

Polskie jednostki policyjne do walki z terroryzmem

Wśród wielorakich zagrożeń bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, coraz częściej mówi się o możliwości ataku ze strony terrorystów. Zarówno może chodzić o terror indywidualny (soloterroryzm), jak i zorganizowany typu sieciowego. Narażenie Polski na atak terrorystyczny zwiększyło się wraz z udziałem w misjach stabilizacyjnych w Iraku i Afganistanie. Ponadto zamach może dokonać rodzimy terrorysta związany z stosunkowo dzisiaj słabymi, aczkolwiek nie wykluczone, że w dobie kryzysu uzyskującymi szersze poparcie społeczne grupami ekstremistów.

W badaniach nad terroryzmem spotkać się można z wieloma definicjami tego zjawiska. Często badacz, czy też funkcjonariusz zajmujący się zwalczaniem terroryzmu boryka się z trudnym zadaniem oddzielenia aktu terroru, od terrorystycznego¹, ponieważ mamy wówczas do czynienia z podobną formą działania i skutkami. Terroryzm podlega też ciągłym zmianom, od połowy lat sześćdziesiątych wzrasta częstotliwość ataków, zmieniają się jego przyczyny (dawniej raczej narodowo-wyzwoleńcze, względnie ideowe — np. anarchiści), dziś coraz częściej religijne i światopoglądowe. Zmienia się także metoda działań, współcześnie z zastosowaniem broni biologicznej, chemicznej, być może w niedługiej przyszłości nuklearnej². Czy też nowe zjawiska jak cyberterroryzm.

¹ W. Dietl, K. Hirschmann, R. Tophoven, *Terroryzm*, Warszawa 2011, s. 28.

² *Ibidem*, s. 30.

Na potrzeby niniejszego artykułu przyjęto enumeratywną klasyfikację terroryzmu, opartą na cechach zawartych w ponad 100 jego definicjach. Jak pisze Tomasz Aleksandrowicz „badaczy terroryzmu Alex Schmitd zadał sobie trud przeanalizowania ponad 100 funkcjonujących w różnych konfiguracjach definicji tego zjawiska, starając się uchwycić wspólne elementy. Można — za Schmitd'em — przytoczyć kilka takich cech:

1. stosowanie przemocy, siły lub groźby ich użycia
2. polityczna motywacja sprawców
3. działanie w celu wywołania strachu, groźby
4. wywołanie psychologicznych skutków i reakcji
5. rozróżnienie celu zamachu i bezpośredniej ofiary
6. celowość i planowanie działania
7. metoda walki
8. konflikt z obowiązującymi regułami zachowań społecznych
9. wymuszania
10. publicity, wykorzystywanie mediów, poszukiwanie rozgłosu
11. zbrodnia ślepa
12. wykorzystywanie symboliki
13. nieobliczalność
14. ukryty charakter organizacji stosującej metody terrorystyczne”³.

Rozległość zjawiska i jego zasięg powodują, że w stabilnych ustrojowo krajach wprowadza się nowe mechanizmy walki z terroryzmem. Podejmuje się działania na czterech poziomach (przeciwdziałanie/zapobieganie, ochrona przed atakami, zwalczanie, reagowanie i usuwanie skutków), aby zapobiec atakom terrorystycznym i zapewnić bezpieczeństwo swoim obywatelom na terytorium państwa, ale także poza jego granicami.

Niniejszy artykuł ma na celu przedstawienie zakresu i form działalności Policji w zwalczaniu terroryzmu⁴. Policja jest służbą, która ze względu ze względu na zakres działań ma szczególne znaczenie w budowaniu i utrzymaniu bezpieczeństwa i porządku publicznego. Spełnienie zadań z zakresu bezpieczeństwa publicznego to wymóg eliminacji zagrożeń funkcjonowania władz publicznych i innych struktur życia publicznego, a także zagrożeń ży-

³ T. Aleksandrowicz, *Nowy terroryzm*, http://www.cbnt.collegium.edu.pl/images/analizy/Nowy%20terroryzm_Aleksandrowicz.pdf, s. 4. [odczyt z dn. 1.11.2012].

⁴ Najszerszej wcześniej o tym pisał J. Szafranski, *Współdziałanie jednostek obrony terytorialnej i policji w walce z terroryzmem*, Szczytno 2004, ss. 166. Monografia Szafranskiiego omawia jednak stan prawny i struktury policji sprzed zmian jakie nastąpiły choćby w roku 2005 i 2008.

cia, zdrowia, mienia obywateli, zaś ochrona porządku publicznego odnosi się do wymogu eliminacji negatywnych zachowań obywateli w miejscach publicznych⁵. Z tej racji to właśnie na Policji spoczywa znaczna część działań związanych z zwalczaniem terroryzmu. Jak pisał Krzysztof Lidel to Policja ma za zadanie prowadzić rozpoznawanie operacyjne wobec swoich obywateli oraz cudzoziemców przebywających w Polsce, a także wobec grup i organizacji, które są podejrzewane o działalność terrorystyczną⁶. Ważna staje się również międzynarodowa współpraca policyjna. Polska Policja współdziała z zagranicznymi oraz międzynarodowymi oddziałami policyjnymi. W przypadku zwalczania terroryzmu znacząca jest współpraca z Europolem i Interpolem.

W Polsce, jak słusznie zauważył Kuba Jałoszyński, brak jest wyraźnego podziału na działania antyterrorystyczne i kontrterrorystyczne⁷, w przypadku rozważań o roli Policji w zwalczaniu terroryzmu, takie rozróżnienie jednak jest niezbędne ponieważ zadania Policji będą dotyczyły obydwu typów działań. Tomasz Jarmoła zauważył, że działania antyterrorystyczne i kontrterrorystyczne mają za zadanie uzupełniać się⁸. Według Romana Polko pojęcia antyterroryzm i kontrterroryzm wchodzą w zakres szerszego pojęcia — „zwalczanie terroryzmu”, które określane jest jako: „operacje realizowane poprzez działania antyterrorystyczne i przeciwterrorystyczne (defensywne i ofensywne) polegające na stawianiu oporu terroryzmowi w całym okresie zagrożenia w celu zapobiegania i minimalizowania skutków działania terrorystów”⁹. Kuba Jałoszyński, dokonał podziału, według którego na antyterroryzm i kontrterroryzm składają się działania, ogólnie nazywane antyterroryzmem. Rozdziela je jednak na działania defensywne i ofensywne. Opisał dokładnie czynności, które są podejmowane w ramach antyterroryzmu i kontrterroryzmu. Działania antyterrorystyczne, inaczej defensywne skupiają się na zdobywaniu informacji przez służby specjalne, a także policje¹⁰. Ich czynności polegają na:

⁵ J. Jałoszyński, *Przeciwdziałanie zagrożeniom terrorystycznym w Rzeczypospolitej Polskiej*, [w:] *Przeciwdziałanie zagrożeniom niemilitarnym. Zasadnicze aspekty współpracy Żandarmerii Wojskowej i Policji*, pod red. P. Guły, P. Płonki, Legionowo 2009, s. 72.

⁶ K. Liedel, *Zwalczanie terroryzmu międzynarodowego w polskiej polityce bezpieczeństwa. Zarządzanie bezpieczeństwem*, Warszawa 2010, s. 42.

⁷ K. Jałoszyński, *Geneza powstania i historia rozwoju jednostek przeznaczonych do fizycznej walki z terroryzmem*, [w:] *Zagadnienia fizycznej walki z zagrożeniami terrorystycznymi. Aspekty organizacyjne i prawne*, pod red. K. Jałoszyńskiego, Warszawa 2010, s. 59.

⁸ T. Jarmoła, *Kontrterroryzm*, Gdańsk 2009, s. 21.

⁹ Polko R, *Terroryzm — zagrożenie lokalne i globalne*, [w:] *GROM w działaniach przeciwterrorystycznych*, pod red. R. Polko, Warszawa 2009, s. 23.

¹⁰ K. Jałoszyński, *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, Warszawa 2008, s. 99; K. Ja-

- uzyskiwaniu informacji — praca służb w tym przypadku opiera się na współpracy z tajnymi informatorami, przeglądaniu stron internetowych, publikacji prasowych oraz użyciu sprzętów detektywistycznych;
- analizowaniu informacji — czynność polegająca na analizie uzyskanych informacji, służby sprawdzają czy są one rzetelne i potrzebne w późniejszym czasie;
- wykorzystaniu informacji — w tym kroku działania opierają się na opracowaniu czynności jakie należy podjąć, aby zapobiec potencjalnemu atakowi terrorystycznemu;
- zbieraniu informacji — służby z uzyskanych informacji tworzą bazy danych, aby w przyszłości odpowiednie jednostki wiedziały co robić w przypadku ataku terrorystycznego¹¹.

Natomiast działania kontrterrorystyczne, inaczej ofensywne, polegają na:

- prowadzeniu czynności ratunkowych mających na celu bezpieczne odbicie zakładników przetrzymywanych przez terrorystów;
- schwytaniu osób, które są podejrzewane o uczestniczenie w organizacjach terrorystycznych oraz wspomaganie działań terrorystycznych;
- eliminacji osób prowadzących działalność terrorystyczną, najczęściej przywódców organizacji terrorystycznych¹².

Głównymi służbami zajmującymi się zwalczaniem terroryzmu są w Polsce: Państwowa Straż Pożarna, Policja, Straż Graniczna, Służba Celna, służby specjalne (ABW, AW, SWW, SKW), Siły Zbrojne RP (Żandarmeria Wojskowa i szczególnie jednostki specjalne — GROM, FORMOZA, Jednostka Specjalna Komandosów), Generalny Inspektorat Informacji Finansowej.

Do zadań, jakie leżą w gestii Policji zgodnie z zapisem Narodowego Programu Antyterrorystyczny na lata 2012–2016, należy:

- „prowadzenie czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-śledczych w zakresie przestępczości o charakterze terrorystycznym;

Jałoszyński, *Geneza powstania i historia rozwoju jednostek przeznaczonych do fizycznej walki z terroryzmem*, [w:] *Zagadnienia fizycznej walki z zagrożeniami terrorystycznymi. Aspekty organizacyjne i prawne*, pod red. K. Jałoszyńskiego, Warszawa 2010, s. 60.

¹¹ K. Jałoszyński, *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, Warszawa 2008, s. 99–100; J. Jałoszyński, *Przeciwdziałanie zagrożeniom terrorystycznym w Rzeczypospolitej Polskiej*, [w:] *Przeciwdziałanie zagrożeniom niemilitarnym. Zasadnicze aspekty współpracy Żandarmerii Wojskowej i Policji*, pod red. P. Guły, P. Płonki, Legionowo 2009, s. 70.

¹² K. Jałoszyński, *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, Warszawa 2008, s. 100.

- fizyczne zwalczanie przestępstw o charakterze terrorystycznym, w tym prowadzenie negocjacji policyjnych oraz działań minersko-pirotechnicznych;
- zabezpieczanie imprez masowych;
- nadzór nad bezpieczeństwem obiektów infrastruktury krytycznej;
- edukacja społeczna na rzecz przeciwdziałania przestępczości¹³.

W strukturze Policji funkcjonuje kilka jednostek zajmujących się wykrywaniem i zwalczaniem zagrożeń terrorystycznych. Najważniejsze z nich to: Biuro Operacji Antyterrorystycznych KGP oraz w pewnym zakresie Centralne Biuro Śledcze Komendy Głównej Policji, a także pion prewencji Komendy Głównej Policji i wybranych Komend Wojewódzkich Policji, a także Samodzielne Pododdziały Antyterrorystyczne Policji.

W połowie lat 70. XX wieku, w wyniku nasilenia się ataków terrorystycznych na świecie, decyzją z dnia 22 lutego 1976 roku Minister Spraw Wewnętrznych utworzył przy Komendzie Stołecznej MO (jako jedyny w Polsce) Wydział Zabezpieczenia, do którego zadań należało między innymi:

- przeciwdziałanie i fizyczne zwalczanie wszelkiego rodzaju aktów terroru;
- likwidacja sytuacji szczególnie niebezpiecznych, stanowiących poważne zagrożenie ładu, porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie Warszawy i całego kraju.

W 1982 roku w jednostce wydzielono skrzydło bojowe i utworzono skrzydło ochrony lotów, a także sekcję techniczną jako część logistyczną. Funkcjonariusze skrzydła ochrony lotów pełnili służbę w formie patroli specjalnych na pokładach samolotów krajowych linii „LOT”. W 1990 roku w związku z powszechnym dostępem do paszportów i ustaniem porwań samolotów skrzydło ochrony lotów Wydziału Zabezpieczenia SUSW zostało rozwiązane. Ze służby w jednostce odeszło całe kierownictwo. Została zmieniona nazwa jednostki na Wydział Antyterrorystyczny Komendy Stołecznej Policji. W ramach 202 etatów policyjnych poszerzono pion bojowy o sekcję pirotechniczną, utworzony został Sztab i Pluton Ochrony, do Sekcji Technicznej dodano Sekcję Transportu, rozbudowano Zespół Medyczny. W lutym 2003 roku Wydział AT KSP przeniesiono do powstałego w 2000 roku Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji i przemieniono w dwa zarządy: Zarząd Bojowy i Zarząd Wsparcia Bojowego (w KSP pozostała Sekcja Minersko-

¹³ *Narodowy Program Antyterrorystyczny Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2012–2016*, Warszawa, b.d.w., s. 12.

Pirotechniczna). Kolejna reorganizacja nastąpiła już w pięć miesięcy później — w lipcu oba zarządy zostały połączone, tworząc Biuro Operacji Antyterrorystycznych KGP podległe bezpośrednio komendantowi głównemu Policji. W wyniku kolejnej reformy zostało ono rozwiązane w kwietniu 2004 roku, a w jego miejsce powstał Zarząd Operacji Antyterrorystycznych przy Głównym Sztabie Policji KGP. W 2008 roku BOA KGP przywrócono do życia jako centralną jednostkę antyterrorystyczną Policji, podległą pierwszemu zastępcy komendanta głównego Policji. Struktura BOA nie uległa zmianie¹⁴. W skład Biura Operacji Antyterrorystycznych KGP wchodzi: kierownictwo (dyrektor biura, zastępca dyrektora biura), Wydziały Bojowe I–II, Wydział Szkoleniowo-Bojowy, Wydział Wsparcia Operacyjnego, Wydział Wsparcia Technicznego oraz Zespół Koordynacji Krajowej i Międzynarodowej¹⁵.

Istotne jest, iż BOA współdziała jako centralna jednostka specjalna, oficjalnie działa w unijnej grupie zadaniowej Atlas. Na forum Europolu, zrzeszającym specjalne jednostki interwencyjne Unii Europejskiej¹⁶.

Głównymi zadaniami BOA KGP jest:

- 1) prowadzenie działań bojowych oraz rozpoznawczych, zmierzających do likwidowania zamachów terrorystycznych, a także przeciwdziałanie zdarzeniom o takim charakterze;
- 2) prowadzenie działań wymagających użycia specjalistycznych sił i środków lub stosowania specjalnej taktyki działania;
- 3) wykonywanie zadań wspierających działania ochronne podejmowane wobec osób podlegających ochronie;
- 4) prowadzenie negocjacji policyjnych;
- 5) wspieranie działań jednostek organizacyjnych Policji i komórek organizacyjnych KGP w warunkach szczególnego zagrożenia lub wymagających określonych kwalifikacji i umiejętności;
- 6) koordynowanie przygotowań Policji do prowadzenia działań bojowych, minersko pirotechnicznych i negocjacji policyjnych;

¹⁴ Na podstawie: *Historia BOA*, http://www.policja.pl/portal/pol/560/41397/Historia_BOA.html [12 XI 2012 r.]; P. Kacek, *Antyterrorystyci w Polsce*, „Policja 997”, nr 73, IV 2011, http://www.gazeta.policja.pl/portal/997/1122/64613/Antyterrorystyci_w_Polsce.html [odczyt z dn. 12.11.2012];

¹⁵ Zarządzenie nr 749 Komendanta Głównego Policji z dnia 27 maja 2010 r. w sprawie regulaminu Komendy Głównej Policji (Dziennik Urzędowy KGP nr 6, poz. 20 z póź. zm.) § 18, s. 195.

¹⁶ Na podstawie: *Atlas*, http://www.policja.pl/portal/pol/778/41550/Unijna_grupa_zadaniowa_quotAtlasquot.html [odczyt z dn. 12.11.2012].

- 7) analizowanie różnych aspektów zwalczania terroryzmu oraz podejmowanie inicjatyw mających wpływ na właściwą realizację zadań Policji w tym zakresie;
- 8) współpraca z krajowymi i zagranicznymi formacjami właściwymi w sprawach przeciwdziałania terroryzmowi i jego zwalczania¹⁷.

W ramach Pionu Prewencji KGP zadania w zakresie zapobiegania i zwalczania zagrożeń terrorystycznych dotyczą przede wszystkim:

- 1) prowadzenia działań propagandowych dotyczących zagrożenia terrorystycznego;
- 2) wykonywania zadań antyterrorystycznych (defensywnych) — zabezpieczających obiekty i budynki szczególnie narażone na atak terrorystyczny (np. ambasady, siedziba parlamentu, itp.);
- 3) zabezpieczania miejsc zamachu terrorystycznego w ramach tzw. pierścienia zewnętrznego;
- 4) prowadzenia działań ofensywnych (szturmowych) siłami pododdziału antyterrorystycznego (Sekcja Antyterrorystyczna) w sytuacji tego wymagającej¹⁸.

Przy KWP istnieją Nietatowe Pododdziały Prewencji Policji. Policjanci NPP uczestniczą w realizacji akcji i operacji policyjnych związanych z bezpieczeństwem imprez masowych, zgromadzeń publicznych, katastrof i awarii technicznych oraz innych imprez i uroczystości — w tym zagrożonych atakami terrorystycznymi. Składają się z funkcjonariuszy wchodzących w skład różnych jednostek organizacyjnych Policji. To komendanci wojewódzcy odpowiadają za ich powołanie, a w razie potrzeby koncentrację¹⁹.

W 2000 roku zostały wydzielone ze struktur Oddziałów Prewencji (z Kompanii Antyterrorystycznych) i zostały podporządkowane bezpośrednio komendantom wojewódzkim policji, jako Samodzielne Pododdziały Antyterrorystyczne Policji. Ponadto w 2003 roku utworzono sześć Sekcji Antyterrorystycznych w tych komendach wojewódzkich, które nie posiadały własnego SPAP²⁰. Sekcje AT mają mniejsze stany etatowe i nie są jednostka-

¹⁷ P. Kacek, *Antyterroryści w Polsce*, „Policja 997”, nr 73, IV 2011, http://www.gazeta.policja.pl/portal/997/1122/64613/Antyterrorysci_w_Polsce.html [odczyt z dn. 12.11.2012].

¹⁸ K. Jałoszyński, *Organy administracji rządowej wobec zagrożeń terrorystycznych: policja w walce i przeciwdziałaniu terroryzmowi*, Bielsko-Biała 2009, s. 101.

¹⁹ J. Szafrąński, op. cit., s. s. 58.

²⁰ KWP w Szczecinie, Gdańsku, Białymstoku, Łodzi, Poznaniu, Wrocławiu, Katowicach, Krakowie, Rzeszowie.

mi samodzielny²¹. Powstały one na bazie wcześniej istniejących nieetatowych grup specjalnych²². Pododdziały Antyterrorystyczne Policji dysponują sekcjami pirotechnicznymi. A w przypadku Sekcji Antyterrorystycznych — Zespołami minersko-pirotechnicznymi.

W Warszawie od 2005 roku przy Komendzie Stołecznej Policji działa — Wydział Realizacji²³ wykonujący zadania Komendy Stołecznej Policji w zakresie rozpoznawania, zapobiegania i zwalczania przestępczości, między innymi przez:

- 1) udział w działaniach ochronnych infrastruktury krytycznej w sytuacjach zagrożenia aktem terroru lub wystąpienia zdarzenia kryzysowego o charakterze terrorystycznym;
- 2) udział w działaniach policyjnych na zlecenie komórek organizacyjnych Komendy i jednostek organizacyjnych Policji, w ramach systemu przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym na obszarze działania Komendanta Stołecznego Policji²⁴.

Przy znacznej części Komend Powiatowych, Miejskich, Komisariatach działają Nietatowe Grupa Rozpoznania Minersko-Pirotechnicznego²⁵. W ramach walki z terroryzmem wsparciem dla kontrterrorystów są również zespoły negocjatorów.

Ponadto w ramach Centralnego Biura Śledczego, realizowane są zadania z zakresu walki z terrorem kryminalnym, ekstermizmem i terroryzmem²⁶. W ramach CBS istnieje Wydział ds. Aktów Terroru. Głównym zadaniem Wydziału jest gromadzenie informacji operacyjnych o zagrożeniach terrorystycznych oraz prowadzenie rozpoznania operacyjnego osób i organizacji podejrzanych o działalność terrorystyczną w Polsce, a także koordynacja

²¹ Sekcje istnieją przy KWP w Kielcach, Radomiu, Lublinie, Gorzowie Wielkopolskim, Olsztynie, Lublinie, Bydgoszczy.

²² *Samodzielne Pododdziały Antyterrorystyczne Policji*, Specjal OPS, <http://www.special-ops.pl/leksykon/id269,samodzielne-pododdziały-antyterrorystyczne-policji> [odczyt z 13.11.2012].

²³ Wydział Realizacji posiada dwie sekcje: Minersko-Pirotechniczną oraz Realizacyjną.

²⁴ Komenda Stołeczna Policji, http://www.policja.waw.pl/portal/pl/87/Wydział_Realizacyjny.html [odczyt z dn. 13.11.2012].

²⁵ Zadaniem Nietatowych Grup Rozpoznania Minersko-Pirotechnicznego jest lokalizacja, rozpoznanie, neutralizacja, transport oraz niszczenie materiałów i urządzeń wybuchowych. Policjanci z NGRM-P prowadzą tylko działania wstępne, przekazując dalsze czynności Grupom Minersko-Pirotechnicznego

²⁶ *Podstawowe zadania CBS*, http://cbs.policja.pl/portal/cbs/379/9889/Podstawowe_zadania.html [odczyt z dn. 12.11.2012].

działań w zakresie zapobiegania zagrożeniom terrorystycznym. Wydział do Zwalczania Aktów Terroru CBS KGP składa się z czterech zespołów:

- zespół 1 — terroryzm i ekstremizm;
- zespół 2 — przestępczość z użyciem materiałów wybuchowych;
- zespół 3 — zorganizowana przestępczość cudzoziemców;
- zespół 4 — oficerowie dyżurni²⁷.

Policja w Polsce jest dobrze przygotowana pod względem wyszkolenia, a także wyposażenia do działań antyterrorystycznych. Pewne wątpliwości budzić mogą dość częste zmiany prawne, dotyczące centralnej jednostki antyterrorystycznej, jaką jest obecnie Biuro Operacji Antyterrorystycznych KGP. Jak zauważył Jerzy Szafrąński, analiza przygotowania Policji do walki z terroryzmem nie pozwala jednoznacznie stwierdzić, że Policja jest właściwie przygotowana do prowadzenia działań antyterrorystycznych i kontrterrorystycznych²⁸. Na pewno ważne jest szkolenie policjantów wszystkich formacji w zakresie zwalczania terroryzmu, a także doposażenia jednostek w najnowszy sprzęt.

Konkludując, obecnie istnieje w Policji trójszczeblowy system złożony z jednostki centralnej, regionalnych etatowych jednostek antyterrorystycznych po etatowe i nieetatowe grupy realizacyjne różnych szczebli, jest to system przypominający wzorce zachodnie. ♦

Polish police units to fight terrorism

This article seeks to present the scope and forms of activity of the police in the fight against terrorism. The police is the service, which due to the importance of building and maintaining security and public order, often is the first to respond to the terrorist threats. The article discusses the structure of the police anti-terrorist system with particular consideration of the characteristics of different police formations.

²⁷ K. Jałoszyński, *Organy administracji rządowej wobec zagrożeń terrorystycznych: policja w walce i przeciwdziałaniu terroryzmowi*, Bielsko-Biała 2009, s. 97.

²⁸ J. Szafrąński, op. cit., s. 63.

